

DIGIMAALAUUS LASTENKIRJAN KUVITTAJAN TYÖKALUNA

DIGIMAALAUUS LASTENKIRJAN KUVITTAJAN TYÖKALUNA

JENNI JUNTUNEN

DIGIMAALAUUS LASTENKIRJAN KUVITTAJAN TYÖKALUNA
PIENTEN LIIKENNEKIRJA / OPINNÄYTETYÖ
LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU, MUOTOILUINSTITUUTTI
GRAAFISEN SUUNNITTELUN OSASTO
JENNI JUNTUNEN / 2010

YHTEISTYÖSSÄ TIINA AULION KANSSA
OHJAAJINA EERO AULIO & JULIA VUORI
OPPONOIJANA JUTTA KIVILOMPOLO

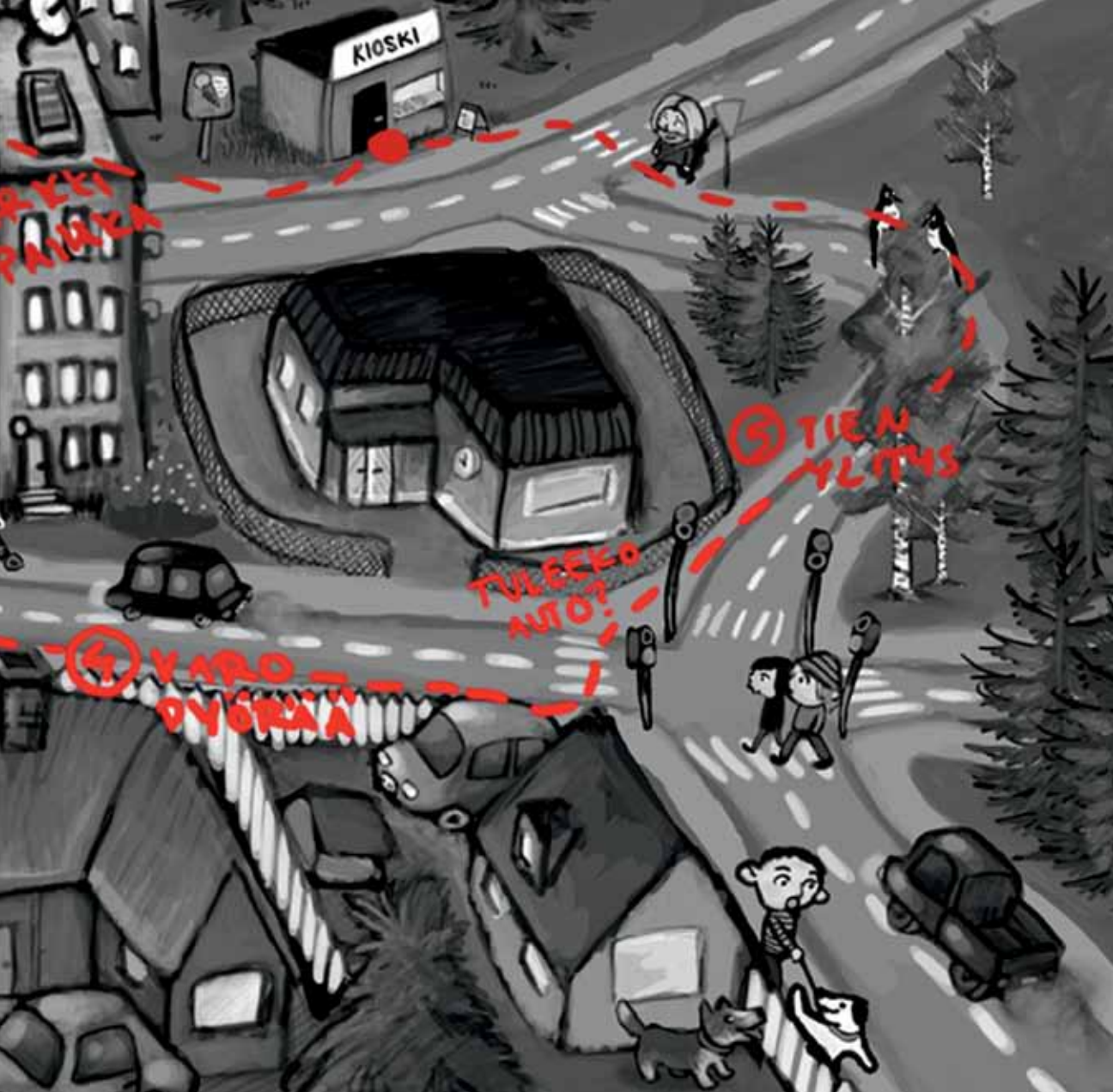
7 PULKKA-SAKKI

KOTIIN

3 VALOT

2 SALKA-KÄNTÄVÄ

1 PORTTI

KIOSKI

KIOSKI
KIOSKI

TULLEKO
AUTO?

TIE N
YLITMS

VARO
DYORJA

SISÄLLYSLUETTELO

Pienten liikennekirjasta	5
About small children's traffic safety book.....	6
Kuvittajuus nykyään	7
Perinteiset keinot uudessa tekniikassa	8
Lähtökohtani digikuvittamiseen	10
Kohderyhmän huomioonottava ilmaisutapa	13
Värimaailman ja ääriviivojen merkitys	17
Kuvakäsikirjoitus	18
Visuaaliset ratkaisut	
Kansi	22
Hahmot	22
DIN	24
Formaatti	25
Rytmi	25
Pinnat	26
Lopuksi	27
Lähdeluettelo	29

Opinnäytetyöni Lahden ammattikorkeakoulun muotoiluinstituutin graafisen suunnittelun osastolla on kuvataideopettaja Tiina Aulion kanssa yhteistyössä toteutettu Pienten Liikennekirja. Kuvituspainotteinen lastenkirja on 3-5 vuotiaille suunnattu opas liikenteessä turvallisesti liikkumiseen. Kiinnostuin ideasta, johon voisin soveltaa omaa kuvitustyyliäni. Aloitimme Pienten Liikennekirjan parissa alkuvuodesta 2009. Työnjaossa minulle kuului kirjan taitto ja kuvitus, ja Aulio kirjoitti tekstin rungon.

Yhteinen tavoitteemme oli tehdä helposti ymmärrettävä ja pirteä kokonaisuus. Kirjan on tarkoitus auttaa lasta ymmärtämään normaalissa elämässä liikenteen vaarat, ja kulkemaan turvallisesti liikenteessä lapsen omassa lähiympäristössä. Liikennekirjaa lapsi voi lukea aikuisen kanssa sekä myös itseksensä kuvia katsellen.

Oma tavoitteeni oli hioa kuvitustyyliäni ja löytää varma rutiini digimaalaamiseen. Selasin läpi suosittua lastenkirjallisuutta ja opetusmateriaaleja jotka olivat yhteydessä aihealintaani, ja lähdin työskentelemään niiden pohjalta.

Sen lisäksi että tutustuin lapsille suunnattuun nykyaikaiseen opetusmateriaaliin, tarkastelin käyttämäni tekniikkaa eli digitaalista maalausta, sekä myös kuvittajan ammattia ja siihen kuuluvia haasteita, ja mitä minun tuli työtä tehdessä kohderyhmästä huomioida. Kokeilun kautta jälki muovautui halutunlaiseksi. Etsin sopivan värimaailman ja ääriviivat, pintastruktuuryhdistelmät, sekä myös selkeän, toimivan fontin. Lopputuloksena syntyi teos joka pyrki olemaan mielenkiintoinen ratkaisu ja joka kenties tuo jotain uutta perinteiseen lastenkirjojen kuvitukseen.

Avainsanat: Digitaalinen, digitaalinen maalaus, kuvitus, lastenkirja.

6 ABOUT SMALL CHILDREN'S TRAFFIC SAFETY BOOK

Pienten Liikennekirja, small children's traffic safety book, is my graduation project for Lahti Institute of Design's graphic design department, made in cooperation with elementary school art teacher Tiina Aulio. Illustrations in the main role, the book is for 3-5 year old children to learn how to travel safe in the traffic. I got interested in the concept where I could use my own illustrating style. The project started in the beginning of the year 2009. My part was to create the layout for the book and illustration, and Aulio wrote the script.

The goal was to make a clear and fun guide for the smallest members of the family. Child needs to understand the challenges in the traffic and how to travel safe in his or her neighbouring area. The book is meant to be read with an adult or browse by the child itself.

Personal goal for me was to develop my illustration style and find a good working routine to the digital painting. I searched through the existing books of the most popular children's literature and education material which were related to my subject, and started working based on the material I found.

As I got familiar with the source material, I also concentrated to the digital painting technique which is my media, the illustrator career and its challenges, and what do I need to consider when making a design for the young focus group. I did some experiments to find a right illustrating style for the project. I chose specific colors and outlines, pattern combines, and also a clear font for the layout. I wanted to make the solution to be interesting and something new for the traditional children's book illustrating field.

Keywords: Digital, digital painting, illustration, children's book.

Kuvituskuva on tekstin visualisointi, kuten piirros, maalaus, valokuva tai muulla medialla toteutettu teos. Lukijalle ennestään tuntemattomia aiheita on helpompi selittää tekstin tueksi tehdyllä kuvituksella. Kuvitus tuo lisäsyvyyttä niin lehtien artikkeleissa, kirjoissa, mainoksissa kuin internetsivustoilla. Ennen kuin oli mahdollista painokoneella toistaa sävykuvia tarkalla rasteriteknikalla, grafiikkapiirros oli ainoa tapa tehdä monistettavaa kuvituskuva esimerkiksi painettua tieteellistä julkaisua tai uutiskuvaa varten. Nykyään kuvittajan töitä tilaavat mainostajat, kustantamot, sanomalehdet ja aikakauslehdet.

Länsimaisesta näkökulmasta katsoen tunnetuimpia kuvituksia ovat raamatun tapahtumat. Suomessa lukutaidottomalle kansalle oli helpointa opettaa kristinuskon aiheita kirkon seinille ja katekismuksiin tehtyjen kuvien avulla (Tolonen & Nikula 1989). Keski-aikeista pedagogi Jan Amos Comeniuksen julkaisua *Orbis Sensualium Pictus* (Hoole 1981) pidetään ensimmäisenä lapsille suunnattuna kuvitusta hyödyntävänä oppikirjana. Lapset oppivat nykypäivänäkin lukemaan apunaan aapisen kuvat joita seurata; Kuvitetuista eläimistä ja esineistä hahmottaa hyvin länsimaisen foneettisen kirjoitustavan aakkoset. Tuttu aapimme on aina sisältänyt kuvia pähähmosta aapiskukosta lähtien (Kotkatheimo 1989). Oppimateriaaleissa onkin poikkeuksetta hyödynnetty kuvitusta, vähintään kirjallisen teoksen kansissa, joka vie lukijaa aiheen pariin. Nuorempaa lukijaa kuvat auttavat keskittymään, onnistunut kuvitus motivoi lapsen vastaanottamaan uutta tietoa (Hatva 1993).

Suomessa pääelantonsa kuvittamisella ansaitsevia taiteilijoita on harvassa, ja he usein tekevät kuvia myös ulkomaisiin lehtiin ja vastaaviin painotuotteisiin. Suomalaisen kuvittajan onkin saavutettava jonkinasteinen läpimurto pärjätäkseen valitsemallaan tiellä, tai pysyttävä tekniikan hallinnassa kärkijoukossa ollakseen omintakeisella tyyllillään korvaamaton (Vuori 2009). Kuvitusagentuurit

8 pitävät listoillaan nimekkäitä kuvittajia ja kauppaavat asiakkaidensa kuvitusjälkeä mainostoimistoihin, lehtitaloille ja kustantajille, pääosin internetin välityksellä (Pekka Finland, Napa Illustration & Kuvittajat ry 2009). Tunnistettava kädenjälki on hyvä myyntivaltti ja nimekkäät tilaustyöt yleensä poikivat lisää. Moni kuvitustyöläinen hankkii lisäelantoa jonkin toisen ammatin avulla, esimerkiksi kuvataideopettajan työllä.

PERINTEISEN KEINOT UUDESSA TEKNIKASSA

Kehityksen myötä tietokonegrafiikka on tullut arkiseksi osaksi perinteisten värikynien, akvarellien ja peitevärien lisäksi. Tietokoneen avulla koko prosessi on nopeutunut, työt voidaan skannata ja välittää tilaajalle nopeasti, tekniikan opettelu on helppoa ja työkalut halpoja. Uutena mediana on www-sivut ja muu sähköinen esitysmateriaali, jonka myötä on kasvanut uusi tarve kuvituskuvalle (Wikipedia 2009). Kuvankäsittely onkin tarkoitukseen luoduilla ohjelmilla todella suosittua. Nykyään jokaista painettua kuvaa on jollain tapaa muokattu, vähintään värejä säädetty painoa varten. Termit kuten väriprofiilit, kuvan tarkkuus ja pikselit tulevat jokaiselle tutuksi joka on tekemisissä tietokoneen kuvankäsittelyn kanssa.

Kristiina Louhen Tomppa- ja Aino-kirjat, Maikki Harjanteen Minttu-kirjat, sekä Oili Tannisen Nunnukirjat ovat sukupolvelle tuttuja, arkisista tilanteista ja tunteista lapsille kertovia kotimaisia teoksia, jotka ovat hyvin klassisia esimerkkejä akvarelli- ja serigrafiatekniikoillaan. Nykyisissä lastenkirjoissa iloisia uutuuksia ovat mm. Aino Havukaisen ja Sami Toivosen Tatu ja Patu -kirjasarja. Arkisia aiheita lähestytään mutkittelematta ja huumorilla, lennokkaalla piirrosjäljellä. Värikäs yleisilme on syntynyt tietokoneen avulla. Monet käyttävätkin

tekniikkaa juuri värittämiseen, skannaamalla ensin luonnokset, eli siirtämällä tietokoneelle sähköiseen muotoon käsin tehdyt viivapiirroksiset. Omassa lopputyössäni käytän perinteisen luonnostelun lisäksi apuna tietokonetta, sekä digitaaliseen maalaukseen soveltuvaan, tietokoneeseen kytkettävää piirtopöytää, jonka avulla värikylläisten kuvitusten luominen on sujuvaa. Kynäkään ei siis ole vaihtunut hiireen, ainoastaan kynän jälki on vaihtunut pikseleihin. Digimaalaamisen lisäksi piirtopöytää voi käyttää myös vektorigrafiikkaan, joka perustuu määrittämiin polkuihin, ja jota voi rajattomasti skaalata (suurentaa ja pienentää), ilman että kuvan terävyys kärsii. Polkujen piirtäminen on itselleni helpompaa piirtopöydän kynän avulla kuin hiirellä, mutta vektorigrafikan teko ei ole kuitenkaan yhtä sidonnainen käytettyyn välineeseen kuin digimaalaus. Pienten liikennekirjassa käytin pelkästään digimaalausta, ja siksi keskityn kirjallisessa osiossa pikseleillä alusta alkaen rakentuneisiin kuvituksiin.

Ennakkoluuloja digitaalista kuvittamista kohtaan löytyy. Uusi tekniikka on tehokasta ja lisää mahdollisuuksia uudenlaiseen kuvamateriaaliin. Monet uskovat kuvia syntyvän pelkällä napin painalluksella, ja digikuvittaja joutuukin joskus perustelevaan työhönsä uhrattavaa aikaa ja vaadittavaa asiantuntemusta. Kuitenkin ainoastaan kuvituksen työväline on muuttunut ja taiteilija itse tekee edelleen ideoinnin, strategiset päätökset kuvan ulkonäöstä, sommittelusta ja käytetyistä erikoistehosteista. Tekniikan osaaminen myös näkyy työn jäljessä, hyvin tehty kuvitus häivyttää tietokonegrafikan ominaispiirteet, saa katsojan unohtamaan käytetyn median ja keskittymään kuvan tarjoamaan visuaaliseen oivallukseen.

Sähköistä pikseligrafikka, tässä tapauksessa digimaalausta, tulee arvottaa samalla tavalla kuin perinteisemmällä tekniikalla toteutettua ”analogista” kuvaa. Koska tekniikka on uusi, ovat ammattimaiset tekijät vielä suhteellisen harvassa (Uhrman 2009). Sisältö on ratkaisevaa kuvan arvottamisessa, ei niinkään tekniikka.

Kuten useimmat muutkin kaltaiseni suunnittelijat, olen piirtänyt lapsesta asti. Kuvataidekoulut kolunneena moni erikoinenkin tekniikka tuli tutuksi, minkä on huomannut auttavan nyt digimaalaukseen siirtyessä. Perus piirustustaito, maalaaminen sekä väri- ja muoto-oppi ovat hyvä pohja digimaalausta opetellessa.

Digitaalinen media on aina kiinnostanut, insinööri-isä piti huolen siitä että kodista löytyi tietokone jo 80-luvun puolella. Ensimmäiset sähköiset piirto-ohjelmat olivat hyvin rosoisia, mutta omalla tavallaan kiehtovia, kuten MS Paint ensimmäisillä Windows -versioilla. Piirtopöytätyöskentelyyn tutustuin ensimmäisen kerran vasta vuonna 2000 yläasteen kuvataideopettajani ohjaamana. Koulumme oli silloin hankkinut pieniä A6-kokoisia alustoja joilla olisi mahdollista “digitaalisesti piirtää”. Aloitus oli kömpelöä, piirtopöydän kynä totteli eri tavalla kuin tietokoneen hiiri. Harjoittelun jälkeen silmä ja oma motoriikka tottui siihen, että piirtojätki ilmestyy paperin sijaan ruudulle. Homma alkoi tuntua hauskalta. Ohjelmana toimi sen hetken uusin Photoshop.

Seuraavan kerran mahdollisuus piirtopöydän avulla työskentelemiseen tarjoutui Muotoiluinstituutissa, jossa kinuamisen jälkeen myös oma osastoni hankki uusimmat laitteet, ja oma vakava harjoitteluni pystyi alkamaan. Kuvan tuottaminen on miellyttävää, kun värit eivät lopu kesken ja sävyjä on loputtomiin, sekä myös välitallentamisen ja eri tasoilla työskentely toimii mutkattomasti. Kuvan rakentamisen voi myös aloittaa kokonaan luonnostellen tyhjälle koneen ruudulle, ilman skannailun tuottamaa päänvaivaa. Mallikuvien käyttö ja tekstuuriin lisääminen kuvaan on nautinnollisen näppärää.

Digimaalaaminen muuttui yhä luontevammaksi mitä enemmän kuvia maalasi, kynän suhista piirtopöydän pintaan tuntikausia ote alkaa löytyä, ja nykyään jo tavallisen hiiren käyttö tuntuu vieraalta. Itse toivon tekniikan kehittyvän sitä rataa, että tilaa vievän piirtopöydän sijaan kohta tarvitaan enää pelkkä langaton kynä joka toimii hiiren tavoin.

Lähdin vaihtoon kesällä 2008, jossa tapasin lahjakkaan digikuvittajan Johanna Uhrmanin. Jonnan pursuavan luovuuden ja räiskyvän persoonan innoittamana jatkoin tekniikan harjoittamista ja inspiroiduin hänen suurista maalauksistaan (jonnakonna.com). Hän ei myöskään säästellyt hyödyllisissä neuvoissa, suuri kiitos aiheeseen perehtymisestä kuuluu myös hänelle. Kuvitus-tyyliini vaikuttaneita asioita ja ilmiöitä ovat lastentarinat, esimerkiksi perinteisen Grimmin sadut, sekä teini-ään anime ja mangainnostus. Perinteisempi japanilainen estetiikka tuli tutuksi vaihtovuonna, jolloin kokeilin myös ikivanhoja japanilaisia maalaus- ja puutyötekniikoita.

Digimaalauksen tultua tutummaksi taiteenalan ammattilaisille, sekä välineiden kehittyessä ja halventuessa, laatu ja määrä ovat harpanneet huomasti. Kuvittajat ovat kiinnostuneita uusista tavoista tehdä visuaalisesti herkkuisia kuvia. Uusia kuvittajanimiä putkahtelee jatkuvasti, runsaasti jo Suomen mittakaavassa. Ulkomailla osaamisen taso ja kuvitustarjonnan määrä on jo omaa luokkaansa.

Graafisen suunnittelijan koulutuksen jälkeen en halua profiloida itseäni pelkäksi kuvittajaksi, koska innostun helposti myös kirjagrafiikasta, typografiasta sekä erityisesti taittamisesta. Tämän vuoksi halusin lopputyöni kirjan raameihin, johon voin myös tuoda tekstin osaksi sommittelua. Myös kirjallisen osio sai taitossa huomiota, jonka halusin tehdä selkeän asialliseksi, nostean kuitenkin otsikot ruskean värisiksi kuten Liikennekirjassa käyttämäni ääriviivat.

Vaikka vielä kokemusta on vähän, pystyy työn arjen tilanteissa huomaamaan että osaavalle ja tuotteliaalle töitä riittää aina. Omia vahvuuksia on hyvä hioa ja tarjota ahkerasti nähtäväksi, pienistä työkeikoista mitä todennäköisimmin tulee ajan kuluessa isompia tilauksia (Ikäheimonen 2009). Omalla kohdallani olen hyödyntänyt digimaalausta eniten mainostoimistoympäristössä, jossa on tarvetta nopeasti syntyville originaali- sekä konseptikuvituksille. Konseptikuvitusten pohjalta esimerkiksi tuotetaan originaali valokuva. Resursseja ja aikaa sääste-

Esimerkkejä täysin digitaalisesti toteutetuista kuvituksista:

Ylhäällä kuvitus Blue 1 Dream asiakaslehdelle, 2009.

Alhaalla Helsingin juhlaviikkojen lastenkutsun kuvitus-ehdotus (AD Sauli Hirvi & Ville Salervo).

tään, kun on valmiiksi pitkälle suunniteltu luonnos, jonka pohjalta voi esimerkiksi valokuvan tapauksessa valmistellaan studio-olosuhteet, puvustus ja sopiva valokuvaaja. Aikarajoitusten vuoksi olen tehnyt myös konseptikuvituksia, jonka jälkeen palkataan ulkopuolinen kuvittaja kuvittamaan viimeistellyn originaalin.

KOHDERYHMÄN HUOMIOONOTTAVA ILMAISUTAPA

”Lasten käyttäytyminen liikenteessä on impulsiivista. Huomio saattaa kiinnittyä nopeasti aivan muualle kuin ympäröivään liikenteeseen. Heillä ei ole myöskään selvää käsitystä liikenteen vaaroista ja muista tielläliikkujista.” (Poliisi.fi, 2010)

Tarttuessani aiheeseen, joka käsittelee lasten kasvatusta, halusin tehdä selkeän jaon oman osuuteni sekä pedagogisen puolen kanssa projektissa. Omiin intresseihini ei kuulu kommentoida, miten leikki-ikäistä opetetaan kulkemaan liikenteessä, ja miten se tehdään oikein. Kuitenkin sommitelmaa ja visuaalisuutta miettiessä jouduin ottamaan huomioon sen, kenelle viesti on tarkoitettu ja mitä halutaan sanoa. Selkeys on tärkeää kun on tarkoitus saada lapsi oppimaan, ja liikennesäännöt ovat siinä mielessä yksinkertaisia, että sovittuja sääntöjä noudattaen kaikki voivat turvallisesti liikkua liikenteessä. Tiina Aulio hoiti tässä tapauksessa liikennesääntöjen maailman järjestelyn pienille lapsille sopivaksi tietopaketti kirjaa varten. Turvauduin hänen ohjeistukseen ja mielipiteisiin (opettaja-ammattinsa lisäksi hän on myös pienten lasten äiti) miettiessäni kuvituksieni soveltuvuutta tarkoitukseen. Haimme ”lapsiperspektiiviä” kuvitukseen, kuvakulmia joita pienikokoinen jalankulkija näkee liikkeessaan jalkakäytävillä.

Aulion idea oli alusta alkaen, että lapset tekevät jonkin pienen retken, jonka kautta tilanteet syntyvät tarinassa. Mietimme yhdessä tärkeitä teemoja, joita kirjassa tulisi käsitellä. Asioista syntyi lista, jota Aulio hyödynsi runkona tekstiä suunnitellessa:

- 14
- Missä kuljetaan
 - Tie on vaarallinen leikkipaikka
 - Varo muita tiellä liikkujia
 - Suojatie
 - Liikennevalot
 - Katso eteesi ettet törmää
 - Kypärä pyöräillessä
 - Parkkipaikka
 - Eksyminen
 - Heijastin

Näistä teemoista lopulta muovautui lasten kävelymatka kioskille kirjassa. Vaikka jätin pedagogisen puolen Tiinan harteille, tutustuin aiheeseen tarkastelemalla kohdeikäryhmämme lastenkirjoja. Päästäkseni oikeaan maailmaan, kahlasin läpi kirjaston tarjoamat niteet jotka käsittelivät pienten lasten arkias-kareita, tunteita ja kiinnostuksen kohteita. Kirjoja selatessani eräät seikat toistuivat teoksien ulkomuodossa; Kirjan formaatti on lapselle sopiva, sivut tukevia ja teksti äärimmäisen helposti luettavaa. Käytin referenssinä ja inspiraationa omia lapsuudesta tuttuja kirjoja; Maurice Sendakin kuvakirjaa *Where the wild things are*, Zdeněk Milerin *Myyrä -kirjoja* ja Oili Tannisen *Nunnu -kirjaa*. Nämä kaikki ovat kompaktin kokoisia kauniita tunnettuja lastenkirjoja. Lapsille suunnatuissa kirjoissa värit olivat kirkkaampia ja kuvat pääroolissa. Monista lastenkirjoista lapsi kykenee kuvituksista ymmärtämään tarinan vaikkei osaisikaan vielä lukea.

Runsaasta lastenkirjallisuudesta juuri liikenneaiheisia kirjoja oli tarjolla kovin niukasti. Opetusmateriaalia liikenteestä kouluikäisille löytyi tosin kattavasti internetistä Liikenneturvan sivuilta (liikenneturva.fi). Esittelen seuraavaksi liikenneaiheesta tehdyt lastenkirjat, sekä mitä niistä löysin omaa kirjaani varten.

MIINAN JA MANUN LIIKENNEAAPINEN

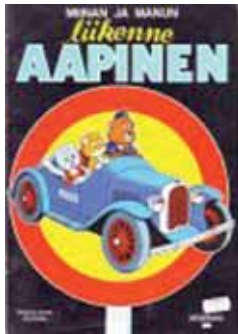
Miinan ja Manun liikenneapisessa opetellaan perusteellisesti tärkeimmät liikenne-merkit liikennesääntöjä unohtamatta. Kirja sisältää myös liikennemerkkien väritystehävän. Paljon uusia symboleja ja ohjeita, joita pienen liikenteessä kulkijan ei välttämättä tarvitse vielä edes ymmärtää. Aapinen on kuin suunniteltu pienelle autonajajalle.

KULKUNEN

Suomen valtion panostus lasten liikenneturvallisuuuteen. Opaslehtinen jossa on selkeitä ohjeita vanhemmille ja tehtäviä lapsille käytännön liikennetilanteista. Kirjaseen on koottu myös tietoa lasten turvalaitteista ja lähiympäristön parantamismahdollisuuksista. Esite on saatavilla osassa neuvoloista, jossa se jaetaan 4-vuotistarkastuksen yhteydessä.

LASTEN LIIKENNEKIRJA

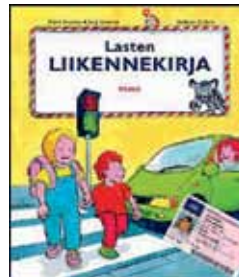
Otavan kustantama Lasten liikennekirja on suoraviivaisesta nimestä huolimatta turhan monimutkainen. Tämän teoksen kanssa on tarkoitus käydä aukeama kerrallaan aihe läpi, lähinnä opettajan johdolla eka- tai tokaluokkalaisten kanssa. Lapsille neuvotaan mm. miten tie ylitetään turvallisesti, miten käyttäydytään yleisissä kulkuneuvoissa sekä miksi pyöräilykypärän ja heijastimen käyttäminen on tärkeää. Liikennemerkkit ja niiden merkitys käsitellään erityisen huolellisesti. Lukuisten käytännön harjoitusten lisäksi

Miinan ja Manun
liikenneaapinen, Teutori,
Satukustannus Oy, 1983

Kulkunen, Minna
Huopalainen,
Liikenneturva, 1997

Lasten liikennekirja,
Kopietz, Gerit, Sommer,
Jörg, Kollars, Helmut,
Otava, 2000

Ich kann allein zur
Schule geh'n, Mira Lobe,
Books, 2000

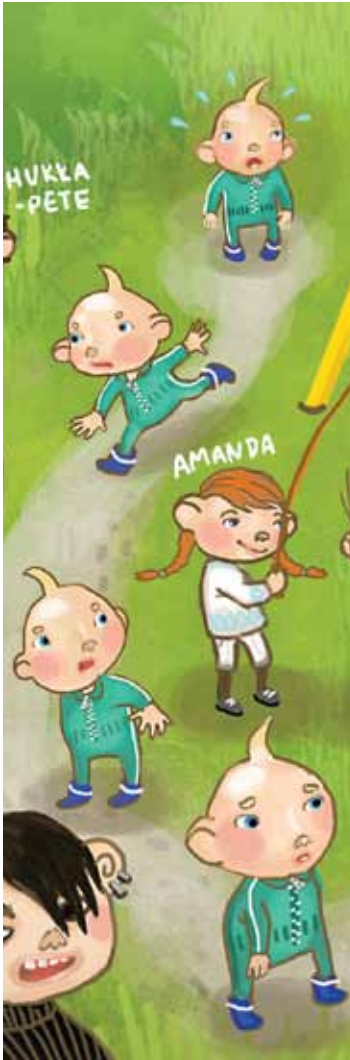
kirjassa on loppukoe, joka ”osoittaa lapsen olevan kypsä liikkumaan yksin liikenteessä”. Tätä opasta ei ole tarkoitettu luettavaksi kerralla, koska kukin aukeama on täynnä infoa jonka läpikäymiseen menee kätevästi kokonainen oppitunti.

ICH KANN ALLEIN ZUR SCHULE GEH'N

Saksalaisen teoksen (suomenkielinen käännös ”Turvallista koulumatkaa!”, kustantaja Sley-kirjat, 1999, julkaisutiedot helmet.fi) rakenne on hyvä ja mietitty, käytin kyseistä kirjaa apunani kun mietin miten käsittelen eri aiheita kuvituksissa. Kaksi lasta kulkevat määrätyn reitin yhdessä värikkäiden mielikuvituslemmikkinsä kanssa, ja vastaan tulee erilaisia ihmisiä ja tapahtumia. Suurin ongelma on tylsäkö kuvaus, ja kohderyhmä tietty on koululaiset, kun taas Pienten Liikennekirja on alle kouluikäisille.

Liikenteeseen liittyvissä lapsille suunnatuissa teoksissa yhtäläistä on se, että sisältö on hallussa ja jäsenneltyä, mutta kuvaus vanhahtavaa tai tylsää. Lastekirjat ovat monet upeita ja mieleenpainuvia taideteoksia, joissa saatetaan käsitellä hyvinkin vakavia aiheita, joita lapsi elämänsä varrella kohtaa. Halusimme Tiina Aulion kanssa ajatella, että lasten liikennekirjaan saa kuulua sääntöjen opettelu ja valtavien asfaltinharmaiden pintojen lisäksi myös pirteitä värejä ja lasten leikkejä, jotta kuvista ja tarinasta tulisi mielenkiintoisia. Kirjasta on tarkoitus saada ytimekäs ja hauska katsoa, sekä parantaa pienen lukijan tai kuuntelijan keskittymiskykyä tarinankerronnalla.

Liikennemerkit jätimme tekstistä heti alusta asti pois, liikennevaloja lukuun ottamatta. Pieni kulkija ei välttämättä edes erota että ylhäällä tolpan päässä on symboli joka viestittää jotain sääntöä. Tässä vaiheessa lapsen on parempi oppia ensin, että autotiellä kulkee autot, ja jalkakäytävällä ihmiset. (Aulio 2009)

Asiat selitetään olemassa olevissa oppaissa visuaalisesti hieman monimutkaisesti, eikä alle kouluikäisen ensimmäinen prioriteetti ole sisäistää esimerkiksi mikä on tasoristeys. Päämäärä Pienten Liikennekirjassa kuitenkin on sama kuin jo olemassa olevissa oppaissa, saada lapsi ymmärtämään liikenteen vaaranpaikat. Keskitymme kuitenkin symbolien ja ajosääntöjen muistamiseen sijaan enemmän rauhalliseen liikkumiseen, turvalliseen tienlylytykseen ja muiden huomioonottamiseen.

VÄRIMAAILMAN JA ÄÄRIVIIVOJEN MERKITYS

Kuten jo nostin esiin, lapsien mielenkiintoa herätellessä värit ovat tärkeässä roolissa tarinan lisäksi. Murretuilla sävyillä runsaskin väripaletti on harmoninen, jota käytin Pienten Liikennekirjan ulkoasussa. Myös mustavalkoinen sekä valolla ja varjoilla leikitely on osoittanut toimivaksi lastenkirjoissa, mutta runsaat ja heleät sävyt tekevät ilmeestä iloisen ja kevyen. (Helsingin Sanomat 2009) Ruskeat ääriviivat ovat mustaan verrattuna pehmeämpi ratkaisu.

Pienetkin lapset tunnistavat sarjakuvamaisesti piirretyt kasvonilmeet kuvasta. Tähän ovat vaikuttaneet kulttuurissa kulkeva kuvamateriaali, kuten piirretyt ja juuri lastenkirjakuvitus. Silmä harjaantuu tunnistamaan tiettyjä ilmeitä symboloivat kulmakarvojen viivat jo kovin nuorena. (Hatva 1993) Liikennekirjani hahmojen reaktiot ja tunnetilat noudattavat sarjakuvista tuttuja eleiden piirrostopoja.

Eksymistä käsittelevä sivu 30 Pienten Liikennekirjasta.

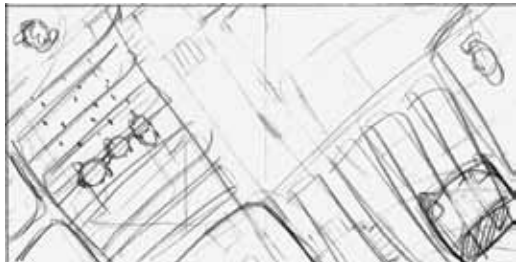
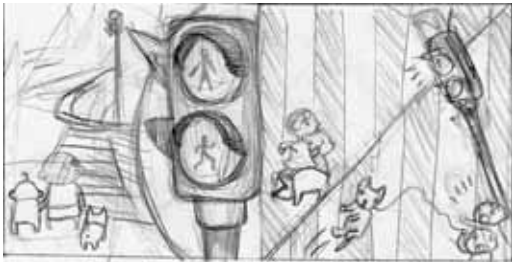
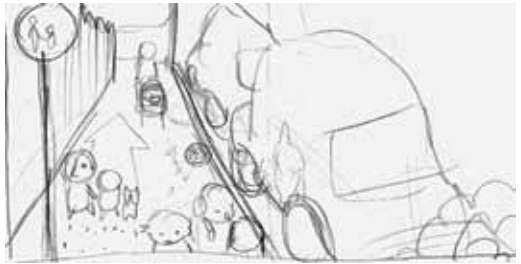
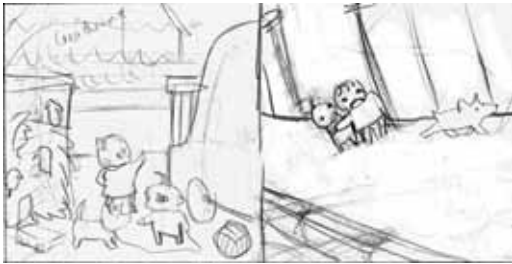

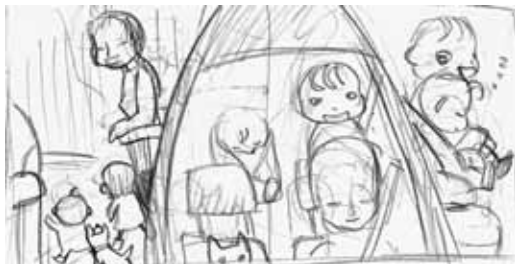
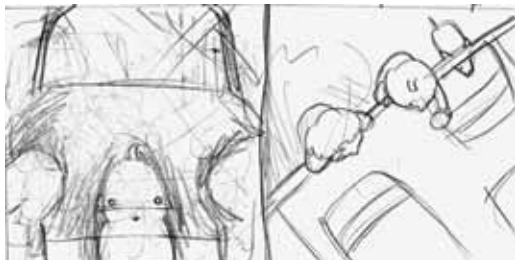
Konseptikuva

KUVAKÄSIKIRJOITUS

Ennen kuin lähdin piirtämään kuvakäsikirjoitusta, olin tuottanut konseptikuvan missä kaksi lasta poseerasi heijastimien kanssa. Tiina Aulion kanssa keskustuani totesimme, että kyseisessä kuvassa lapset ovat liian vanhoja, kuin mitä kohderyhmä on. Tunnelma oli myös liian synkkä. Niinpä tuotin vielä toisen kuvan, jossa nuorutin pojan miltei vaippaikäiseksi, ja kuva päätyi myöhemmin Liikennekirjan kansikuvaksi. Sen pohjalta lähdin koostamaan kuvakäsikirjoitusta hahmoineen. Kokonaisuuden hahmottamisen ja originaalikuvienvä ja tekstin työstämisen helpottamiseksi loin kuvakäsikirjoituksen tarkasti sivu sivulta. Kokosin kuvat lopputyöni blogisivulle (pientenliikennekirja.blogspot.com) ja liitin jokaiseen kuvaan tekstin, kuten parkkipaikka -aukeamakuva kohdalla sivulla 22-23: ”Aukeamakuva. Jäätelöä nauttiessa lapset tulevat parkkipaikan kohdalle. Autojen tummat pohjat useammassa rivissä näkyvät lasten korkeudella.”

Oikealla: Pienten Liikennekirjan ensimmäinen kuvakäsikirjoitus aukeamittain lyijykynäluonnoksina.

Luonnosten pohjalta pystyimme Aulion kanssa käymään keskustelua juonikäänteistä ja asioiden käsittelystä, sekä tekstin taipumisesta kuviksi. Teimme joitain muutoksia, poistimme ja muutimme kuvia. Perspektiivi tuotti päänvaivaa, miten saada elementeistä tarpeeksi massiivisia, jotta kuvat olisivat “lapsiperspektiivissä”. Kuvakäsikirjoituksen ollessa valmis, aloin maalata orginaalikuvia suoraan luonnosten pohjalta. Sommittelu muuttui tämän jälkeen vain vähän.

Valmiiksi mietitty kuvakäsikirjoitus pienensi ylimääräisen maalaustyön minimiin, ja aukeamat valmistuivat tasaista tahtia. Tekstille varatut tilat piti pitää mielessä sivuja suunnitellessa, joka aiheutti taittovaiheessa muutoksia kuviin. Tekstimassaa sovitellessa sivuille, joitain elementtejä piti hieman siirrellä, ja skaalaila pienemmäksi tai suuremmaksi. Pienten Liikennekirjan lopullisen tekstin oikoluvun suoritti Helsingin yliopistossa suomen kieltä opiskeleva Maria Mikkonen.

KANSI

Idea vinjettimäisestä kansikuvasta oli ensimmäinen visuaalinen ajatus kirjan koko ilmeestä. Tuttu liikennemerkki kertoo heti, mistä sisällössä on kyse, ja hahmot tulevat tutuksi. Kirjan kanteen päätynyt kuva lapsista sekä koirasta kävelemässä oli ensimmäisiä kuvia mitä tuotin projektin lähtiessä liikkeelle, ja kuten aiemmin mainitsin, kuvan pohjalta koostin kuvakäsikirjoituksen.

Kyseisen kuvan toteuttamiseen myös kului eniten aikaa, jopa enemmän kuin kirjan maisemakuviin, koska siinä määrittyi hahmojen koko olemus. Hioin ilmeitä, vaatteita, värejä ja kasvonpiirteitä pitkän aikaa, lasten persoonat piti saada näkymään hahmojen kasvoilta.

Lopputuloks vastasi hakemaani tunnelmaa sen verran hyvin, että kuva päätyi kirjan kanteen. Taustalle lisäsin vain varoituskolmion, kuten liikennemerkissä, joka varoittaa autoilijoita lapsijalankulkijoista.

HAHMOT

Kansikuvan ja kuvakäsikirjoituksen pohjalta jatkoin muiden kuvien tekemistä, käyttäen samoja väriarvoja ja tyyliä. Digitaalisessa työskentelyssä optimaalinen värien käyttö on helppoa, kun sävyt ovat numeraalisen tarkkoja. Ruskeat luonnosteluääriviivat jäivät kuviin alusta lähtien, minkä otin tyylikeinoksi, tehden hahmoista ja ilmeistä mahdollisimman selkeitä. Punaiset posket, isot pyöreät päät ja pienet vartalot, sekä ilmehtivä koira, ovat kaikki korostamassa lapsen maailmaa. Tavoite oli päästä sarjakuvamaisuuden ja maalauksellisuuden väli-
maastoon.

Olimme suunnitelleet ”pahista” yhdeksi päähahmoksi Aulion kanssa, mutta tämä hahmoidea oli loppujen lopuksi tarpeeton. Sen sijaan lemmikkikoira osoittautui hyödylliseksi opetusosuuksille, olemalla tarinan ”hölkö”, joka tekee virheet ja jota lapset ojentavat.

Lapsia liikenteessä
-liikennemerkki

Oikealla: Luonnoksesta
valmiiksi värikuvaksi

Lapset ovat kovin pieniä, 4-vuotias Jaakko-poika ja 6-vuotias Sanni-tyttö. Oikeassa maailmassa tämä kävelylenkki tuskin olisi kovin turvallinen, mutta sadussa sekin on mahdollista. Lapsi kuitenkin joutuu joskus kohtaamaan liikenteen haasteet, esimerkiksi päiväkodin retkellä, kotipihan leikeissä tai matkalla kerhoon. Kirjan hahmoihin on pienen jalankulkijan helppo samaistua.

DIN

Pienten Liikennekirjaan valittu DIN-kirjasin (DIN = German Deutsches Institut für Normung, tarkoittaa saksalaista standardointi-instituuttia) oli liikennesääntöjen maailman kanssa samanhenkinen, optimaalisen selkeä. Aluperin DIN luotiin pohjautuen Preussin rautatieyhtiön infografiikkaan. Eniten käytössä ollutta leikkausta kutsutaan nimellä DIN-Mittelschриф, joka oli tarkoitettu metallisiksi kirjainplansseiksi asemille ja liikennevälineisiin, sekä myös kaupungin infografiikkaan. (Wikipedia 2010). Päätteetön kirjasin oli looginen ratkaisu kirjan teeman vuoksi, koska DIN on yleisesti infografiikassa käytetty ja sopivan selkeä ja yksinkertainen. Liikenne-henkisyys välittyisi siis myös fonttivalinnasta (Kivilompolo 2010).

DIN on myös erittäin graafinen ja ajaton kirjasin, olematta kuitenkaan liian kylmä, tasaisen pyöreät muodot suorien linjojen seassa tasapainottavat tarkkaa ulkoasua. Bauhaus käytti fonttia lukujärjestyksissä ja katalogeissaan jo vuonna 1930. Letraset tuotti kirjainarkkeja suunnittelijoiden käyttöön 70-luvulla, ja 80-luvulle tultaessa länsimaissa ja Yhdysvalloissa tekstityypin käyttö oli jo suosittua. 1995 kirjainsuunnittelija Albert-Jan Pool piirsi päivitetyn version DIN:stä, jonka lisenssi on Font Shop International -kirjasinmyyjähtiöllä. (Fontshop 2010). Font Shopista FF DIN löytyy erittäin runsaalla kirjainperheellä ja on siksi erittäin käyttökelpoinen, hyvän luettavuutensa lisäksi. Valinta oli kaikin puolin sopiva liikenneaiheiseen kirjaan.

Jottei teksti hukunut runsasvärisiin kuviin, pistekoon tuli olla tarpeeksi suuri (11,8 pt) ja pohjustin tekstialueet tasavärisemmiksi, kuitenkin siten että kuva ja teksti olivat sopusoinnussa keskenään. Jutta Kivilompolon neuvo laskea testitmassan väriä 100 % mustasta muutamalla prosentilla alaspäin pehmensi yleisvaikutelmaa sopivasti. Muuten kontrasti terävän mustan tekstin kanssa ja pehmeiden ruskeiden kuvitusten ääriviivojen välillä olisi ollut liian silmiinpistävä.

FORMAATTI

Neliönmallinen 18 x 18 cm koko on alle kouluikäisen käsiin tarpeeksi kevyt selailtavaksi. Kirjaa on helppo pitää sylissä lapsen kanssa, tekstin pystyy lukemaan hieman etäämmältäkin, ja kuvat ovat suuria sekä värikkäitä. Kannet ovat helppo tunnistaa lastenkirjaksi, kirkkaat värin ja kirjaimet kertovat lapselle että tämä on hänelle tarkoitettu.

Kirja on periaatteessa esineenä vanhentunutta tiedonvälitystä; kun kerran painokoneen punaista nappia on painettu, paperin tekstiä ja kuvia ei enää pääse päivittämään. Liikennesäännöt tuskin vaihtuvat tiheään tahtiin, mutta silti Pienten liikennekirjan toteutus verkkopelinä on myös mielestäni mahdollisuus. Tässä tapauksessa huomiona oli se, että kirjan kanssa perheellä ei tarvitse olla tietokonetta käytössä. Yhteinen hetki aikuisen kanssa myös rauhoittaa lasta. (Mutanen 2010)

RYTMI

Kuvakäsikirjoitusta laatiessa oli myös kirjan rytmi otettava huomioon. Liian täyteen ahdetut sivut olisivat vieneet voimaa kuvitusten ilmaisulta, ja toisaalta liian passiivinen liike mielenkiintoa kerronnalta. Koska tyyli on kylläinen ja koko väripaletti on käytössä, toin mukaan valkopohjaisia sivuja vinjettimäisillä kuvituksilla (Pienten Liikennekirja sivut 14, 21, 27 & 38).

Kiinnitimme rajauksiin huomiota käydessämme keskustelua opponijani kanssa. Kirjan ensimmäiset sivut kaipasivat lisää dynamiikka. Vaihtelua rytmiin toivat tiukemmat rajaukset, kuten siirtyminen yleiskuvasta kasvolähikuvaan. Alkupäässä värien ja kokojen vaihtelu oli pienempää ja siksi tasapaksumpaa. Hahmojen koon suurentaminen sivuilla 8-9 auttoi asiaa. Olin myös huolisani hankalista kuvakulmista, kuten suoraan ylhäältäpäin kuvatut lapset sillan kaiteella sivulla 25. Luotin kuitenkin lasten perspektiivin hahmottamiseen.

Mietin myös, miten pelottavaksi tunnelman saa viedä. Itse muistan ikuisesti Pekka Töpöhäntä -filmistä kohtauksen, missä silitysrauta on jäänyt päälle ja kuuma rauta syyttää tulipalon. Tiesin siten hyvin pitää näppini erossa silitysraudasta. Siksi rohkaistuinkin tekemään liikennekirjaan kuvan, jossa parkkipaikalla on hieman jännittänyt tunnelma, ja autojen lamput katsovat päähenkilöitä uhkaavasti. Seuraavalla sivulla toinen toinen lapsihahmo Jaakko jo näkeekin auton tulevan vaarallisesti kohti. Vaikka se onkin vain kuvitelmaa, monet kommentoivat sivua pelottavaksi. Opponijani kuitenkin piti sitä tehokkaana, ja olin yhtä mieltä siitä että hieman karmaisevakin kuva vain antaa lapselle ajatuksen aiheetta.

Kirjan ensimmäisen ja viimeisen aukeaman kaupunkimaisemien tarkoitus on sitoa tarina ja päähenkilöiden maailma pakettiin. Ensimmäisessä kaupunkimaisemassa katsoja näkee hahmojen kotipiirin päiväsaikaan, viimeisellä sivulla yöaikaan jolloin heijastimet ja katuvalot hohtavat. Lasten kulkeman reitin voi myös löytää maisemista.

PINNAT

Digitaalisen maalauksen ohessa on mahdollista hyödyntää taiteesta tuttua kollaasitekniikkaa. Valokuvaamalla tai skannaamalla kiinnostavia pintoja, kuten lohkeilutta asfalttia, puun oksia tai rosoisen paperin pintaa ja siirtämällä kuvat koneelle voi luoda uusia tekstuureja digimaalattuun kuvaan. Tällaiset pinnat tuovat lisää syvyyttä ja kolmiulotteisuuden tuntua, kuin pelkät digisiveltimen vedot.

Jokaisella sivulla Pienten Liikennekirjassa on hyödynnetty useitakin tekstuureja, lisäämällä valokuvasta paloja läpinäkyvänä jonkin digimaalatun pinnan päälle. Työtä tehdessä tekstuurikuvakokoelmani kasvoikin roimasti käyttökelpoisista pintamateriaaleista, joita keräsin netistä, sekä ottamalla itse digijärjestelmäkameralla kuvia. Monella digimaalarilla onkin omat ”pattern-kirjastonsa”, josta voi työtä tehdessään poimia sopivan tekstuurin tarkoituksiinsa. (Uhrman, 2009)

LOPUKSI

Perinteisesti snaottuna, jos nyt aloittaisin projektin alusta, tekisin monta asiaa eri tavalla. Nämä tavat omalla kohdallani liittyvät tekniisiin ratkaisuihin, kuvitusjälkeen sekä kuvien rajauksiin. Niinkin yksinkertainen asia kuin tarpeeksi suuren resoluution käyttäminen orginaalikuvasa koitui ongelmaksi joidenkin kuvien kohdalla. Nyt teen automaattisesti pienenkin kuvan n. 200% tiedostokooltaan, kuin mitä paperille painettu koko vaatii. Kuvituksessa käyttäisin yksinkertaisempia ja selkeämpiä elementtejä ja ääriviivaa rohkeammin. Kuvien rajauksissa tekisiin sommitelmasta enemmän hengittävänä, ja pitäisin huolta ettei hahmojen varpaat tai päälaki osuisi liian lähelle sivun reunaa. Aivan perusasioita, mutta vasta tekemisen jälkeen sen on oppinut kantapään kautta. Pienten Liikennekirjan orginaalikuviin aktiivisin toteutusvaihe oli kesällä 2009, ja tämä yhtenäinen ajanjakso todella opetti työn rutiiniin. Nyt osaan jo huomioida nämä perusasiat ennen kuvan toteuttamista uusien kuvitusprojektien alussa, missä säästyy aikaa ja kaikkien hermoja.

Haimme Pienten Liikennekirjalle apurahaa Suomen Kulttuurirahastolta vuonna 2009 marraskuussa, mutta se ei tuottanut tulosta. Teetin kuitenkin yhdysvaltalaisella kirjapainolla (Blurb.com) kovakantisen liimasidontavedoksen Pienten Liikennekirjasta arviointia varten, koska kuvien ja tarinan kannalta on tärkeää nähdä paketti oikeassa formaatissa. Omien taitojen kehittyminen antoi

suurimman hyödyn tästä projektista. Muiden silmien hyödyntäminen on tärkeää, eli keskeneräistenkin kuvien esittelemine kollegoille ja heidän kommenttiensa kuuleminen projektin ulkopuolelta tuovat uutta perspektiiviä.

Digimaalauksessa olen teknisesti mennyt eteenpäin hurjasti, verraten mitkä taitoni olivat alkuvuonna 2009, ja taas mikä on tilanne nyt vuonna 2010. Tähän ovat vaikuttaneet intensiivinen ja johdonmukainen digimaalauksen harjoitus, siirtymiseni työelämään ja ohjelmien parempi osaaminen. Rosoinen, vauhdikas ja suuripiirteinen piirtämistyylini siirtyi myös digimaalausjälkeeni. Vaikka digimaalaamisessa ja ohjelmissa minulla on vielä rutkasti opeteltavaa, tunnen kuitenkin päässeeni alkuun ja mikä tärkeintä, nauttivani digimaalaamisesta.

KIRJALLISUUS

- Pieni taidehistoria, Marjatta Tolonen ja Riitta Nikula, Kirjayhtymä, Helsinki, 1989
- Suomalaisen aapisen viisi vuosisataa: Aapisten sisältö ja tehtävät kansanopetuksessa, Liisa Kotkatheimon väitöskirja, Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 10, 1989
- Kuvittaminen, Anja Hatva, Taideteollisen korkeakoulun taidekasvatuslinjan opinnäytetyö, Rakennustieto Oy, 1993
- A monumental vision: The sculpture of Henry Moore, John Hedgecoe, Lontoo, Collins & Brown, 1998
- The drawings of Henry Moore, Alan G. Wilkinson, California, Borden publishing company, 1977
- Miinan ja Manun liikenneaapinen, Teutori, Satukustannus Oy, 1983
- Kulkunen, Minna Huopalainen, Liikenneturva, 1997
- Lasten liikennekirja, Kopietz, Gerit, Sommer, Jörg, Kollars, Helmut, Otava, 2000
- Ich kann allein zur Schule geh'n, Mira Lobe, Books, 2000
- Deviant Art, digitaalisen taiteen alaosasto, yleinen galleriafoorumi kaikenikäiselle ja tasoiselle tekijälle, deviantart.com viitattu 28.5.2009, päivitetään jatkuvasti käyttäjien toimesta
- Värit taiteessa, Johannes Itten, suomentanut Antero Kare, Taide, 2004
- Värien vuorovaikutus, Josef Albers, alkuper. käännöstyö: Maija Kärkkäinen, Eero Laitinen, Vapaa taidekoulu, 1991
- Typografian käsikirja, Markus Itkonen, RPS-yhtiöt, 2007
- On book design, Richard Hendel, New Haven, Yale University Press, 1998
- Mistä on hyvät lehdet tehty?, Lasse Rantanen, Helsinki, Libris, 2007
- Where the wild things are, Maurice Sendak, London, Harper Collins, 1988

- 30
- Myyrä puhemiehenä, kuvittanut Zdeněk Miler, kirjoittanut Hana Doskocilova, suomentanut Kirsti Siraste, Helsinki, Tammi, 2002
 - Nunu, Oili Tanninen, Otava, 2007
 - Tatun ja Patun oudot kojeet, Aino Havukainen ja Sami Toivonen, Otava, 2009
 - Tiitiäisen pippurimylly, Kirsi Kunnas, kuvittanut Julia Vuori, Porvoo, WSOY, 1991
 - Neko, kertonut Rosa Liksom, kuvittanut Klaus Haapaniemi, alkuperäinen tarina Klaus Haapaniemi, Helsinki, WSOY, 2009
 - Monsters, kuvittanut Klaus Haapaniemi, kirjoittanut Rosa Liksom, Lontoo, Gingko, 2004
 - Perhonen potkaisi: Lasten suusta kuultua, koonnut Heikki Jutila, piirroksat Riitta Virtanen, Helsinki, Gummerus, 1996

ARTIKKELIT

- Finlandia Junior -ehdokkaissa on fantasiaa, supervoimia ja ympäristökysymyksiä, 6 Finlandia ehdokaskirjaa esittelyssä, Omenmean vallanhaltija, Siiri Enoranta; Metalliveljet, Antti Halme; Minerva lentää pohjoiseen, Jussi ”Juba” Tuomola; Minä ja Muro, Mari Kujanpää; Supermarsu pelastaa silakat, Paula Noronen sekä Arra - Legender från Lavora, Maria Turtschaninoff, arvostelijat Vesa Sisättö, Salla Simukka, Harri Römpötti, Nina Rintala ja Pertti Avola, Helsingin Sanomat, Kulttuuri, 4.11.2009
- Lapsista tehtiin pieniä aikuisia, Olli Haapaniemi, 9-luokkalainen TET:läisen kommentti, Helsingin Sanomat, Kulttuuri, 4.11.2009

ELOKUVA

- Pekka Töpöhäntä, alkuperäinen versio Pelle Svanslös, ohjannut Jan Gissberg ja Stig Lasseby, animaatio, 1981. Elokuvat pohjautuu Gösta Knutssonin Pekka Töpöhäntä -kirjoihin.

KESKUSTELUT JA HAASTATTELUT

- Tiina Aulion kommentit pohjautuvat tapaamisiin 22.2.2009, 11.3.2009 ja 8.4.2009 hänen kanssaan, sekä vuoden 2009 tammikuun ja toukokuun välissä käytyihin sähköpostikeskusteluihin.
- Julia Vuori haastattelussa 24.3.2009 Helsingissä opinnäytetyöni puitteissa
- Keskustelu tv-jälkituotannon parissa työskentelevän Otto Ikäheimosen kanssa, 28.5.2009
- Sähköpostikeskustelut Pienten Liikennekirjan pohjalta opponijani Jutta Kivilompolon kanssa helmikuun aikana 2010.
- Keskustelu 3-vuotiaan lapsen äidin Maiju Mutasen kanssa, 21.12.2009

INTERNET

- Liikenneturvan sivusto liikennekasvatuksesta, liikenneturva.fi/www.fi/liikennekasvatus/, sivusto päivitetty viimeksi 2008, viitattu 10.10.2009
- Pääkaupunkiseudun kirjastojen teoshakupalvelu Helmet, helmet.fi, päivitetään jatkuvasti, viitattu 2.3.2010.
- Orbis sensualium pictus, Johann Amos Comenius, Nuremberg, 1658, kääntänyt Charles Hoole, luettavissa verkossa skannattuna näköisversiona Google Book -palvelun kautta, books.google.com, hakusanalla ”Joh. Amos Comenii Orbis sensualium pictus”, teos ladattu luettavaksi sähköisesti 26.4.2006, viitattu 1.3.2010.

- Lapset ja liikenne -artikkeli lasten käyttäytymisestä liikenteessä, poliisi.fi, päivitetty viimeksi 2010, viitattu 2.3.2010
- Kuvitusagentuuri Pekka Finland, pekkafinland.com, viitattu 24.5.2009
- Kuvitusagentuuri Napa Illustration, napaillustration.com, viitattu 24.5.2009
- Kuvittajien ammattiliitto Kuvittajat ry, kuvittajat.fi, viitattu 24.5.2009
- Wikipedian artikkeli kuvittamisesta, fi.wikipedia.org/wiki/Kuvitus, viitattu 25.5.2009, sivu päivitetty viimeksi 17.4.2009
- Digitaiteilija Johanna Uhrmanin blogikirjoitus 8.4.2009, burashi.blogspot.com, viitattu 25.5.2009, sivu päivitetty viimeksi 25.5.2009
- Johanna Uhrmanin digimaalausteoksia, jonnakonna.com, päivitetty 2010
- Avoimen tietosanakirjan Wikipedian artikkeli digitaalisesta piirtämisestä ja maalaamisesta, fi.wikipedia.org/wiki/Digitaalinen_piirtäminen_ja_maalaaminen, viitattu 26.5.2009, sivu päivitetty viimeksi 1.3.2009.
- Ikon Graphics Ltd -yritysnimellä toimivan kaksikon Tommi Valliston ja Ilkka-Kristian Juopperi digitaalisesti maalattua mainosgrafiikkaa ja taidetta, ikongraphics.fi, viitattu 28.5.2009, päivitetty 2008
- Wikipedian artikkeli DIN-kirjasimesta, en.wikipedia.org/wiki/DIN_(typeface), viitattu 22.2.2010, sivu päivitetty viimeksi 8.2.2010
- FontShop kirjasinmyyjä, fontshop.com, viitattu 23.2.2010, sivusto päivitetty viimeksi 17.2.2010

Sivujen 19-20 lyijykynäluonnokset tehty 24.-25.2.2009.

Uusia töitäni löytää osoitteesta jennijuntunen.com

Kiitos tuesta ja neuvoista: Johanna Uhrman, Marja Tikka,
Outi Kainiemi, sekä perhe Mutanen ja perhe Juntunen.

Jaakko, Sanni ja Vikke-koira ovat kolmikko, jonka mukana jokainen pieni jalankulkija voi oppia liikenteessä kulkemista juuri pienen ihmisen perspektiivistä. Pihaportista päästään helposti jalkakäytäviä pitkin, turvallisesti suojateiden yli ja muutaman kiperän tilanteen ohi aina jäätelökioskille asti.

PIENTEN LIIKENNEKIRJA

PIENTEN
LIIKENNEKIRJA

PIENTEN LIIKENNEKIRJA

KÄSIKIRJOITUS

TIINA AULIO & JENNI JUNTUNEN

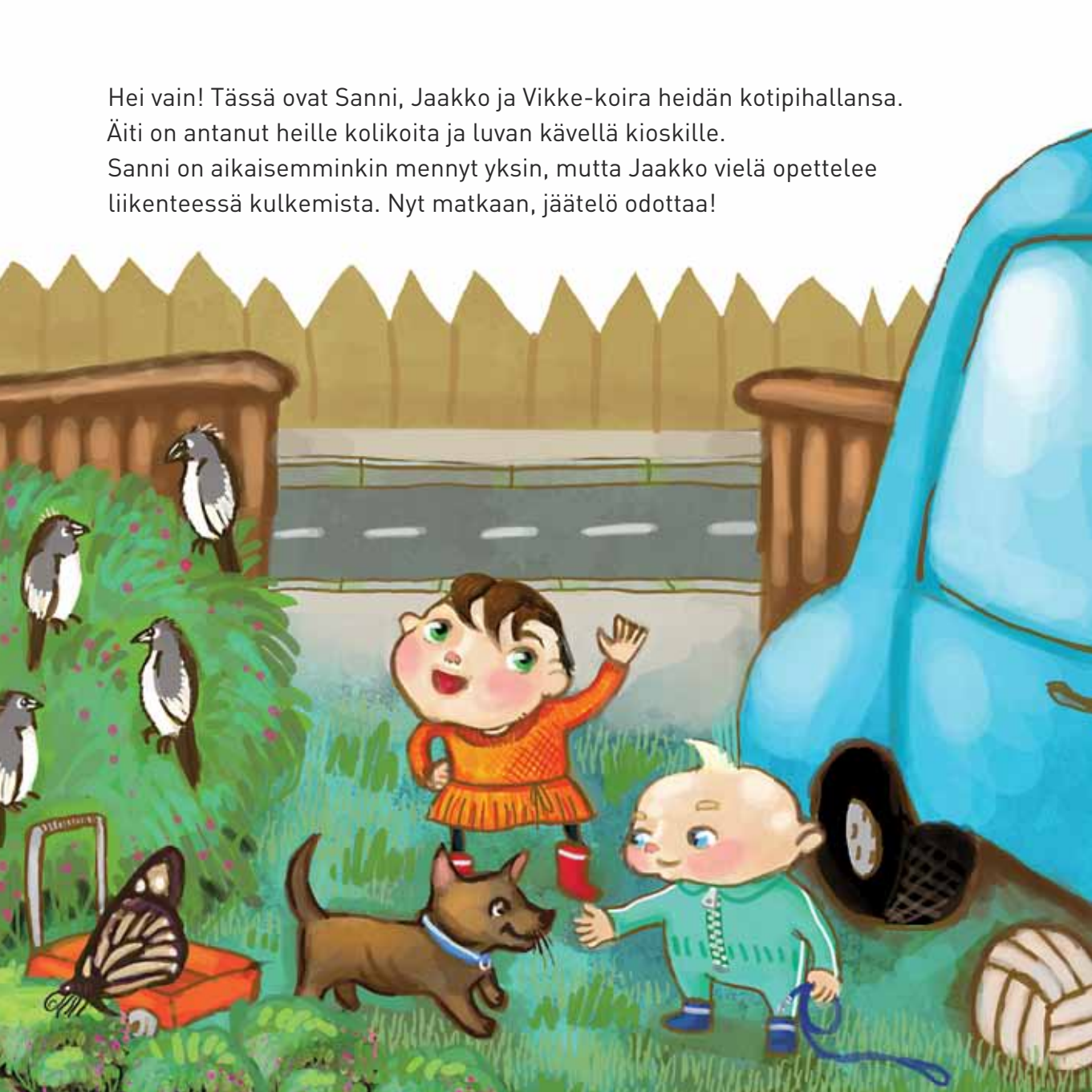
KUVITUS & ULKOASU

JENNI JUNTUNEN

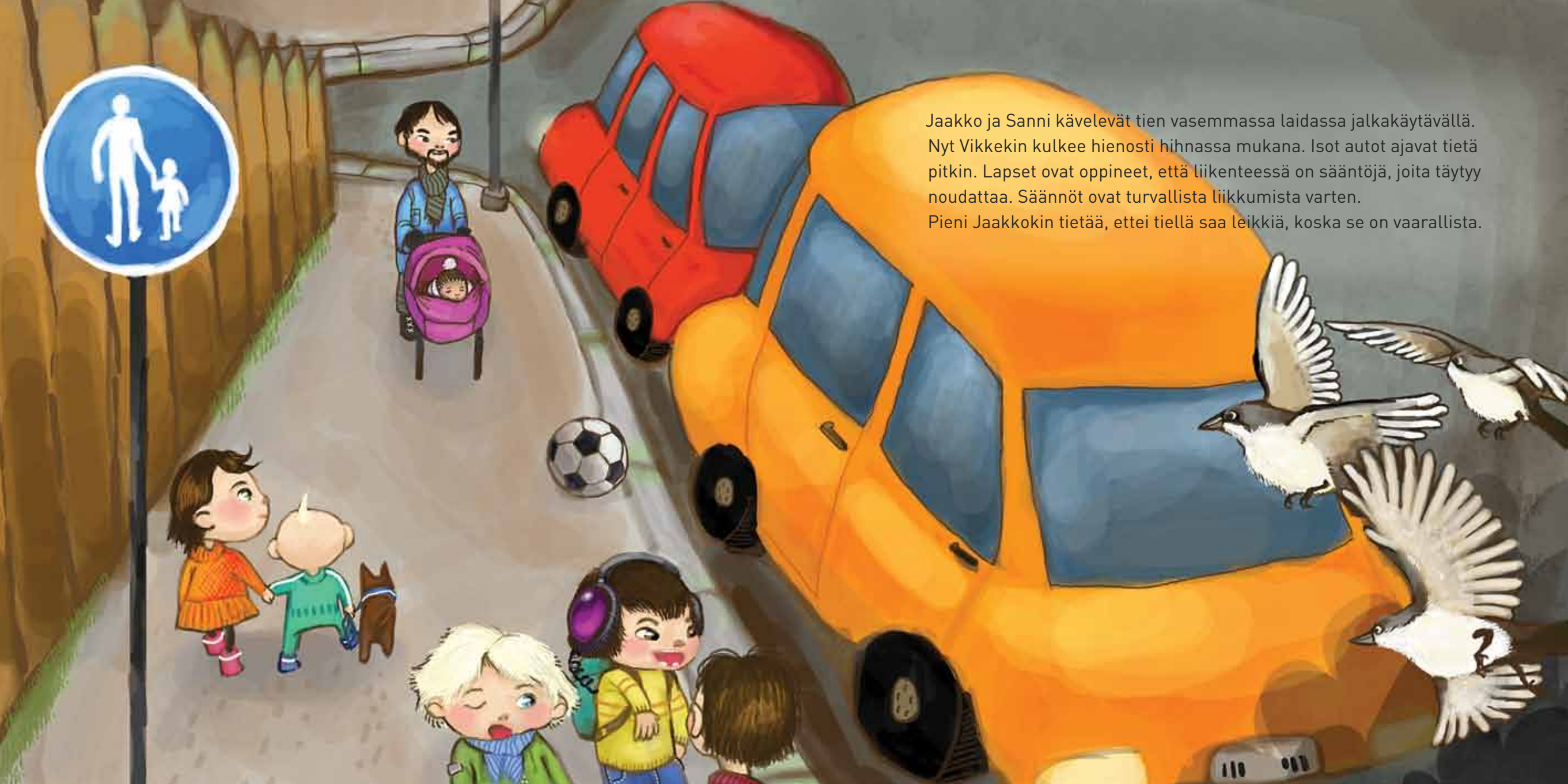
- 2010 -

Hei vain! Tässä ovat Sanni, Jaakko ja Vikke-koira heidän kotipihallansa. Äiti on antanut heille kolikoita ja luvan kävellä kioskille. Sanni on aikaisemminkin mennyt yksin, mutta Jaakko vielä opettelee liikenteessä kulkemista. Nyt matkaan, jäätelö odottaa!

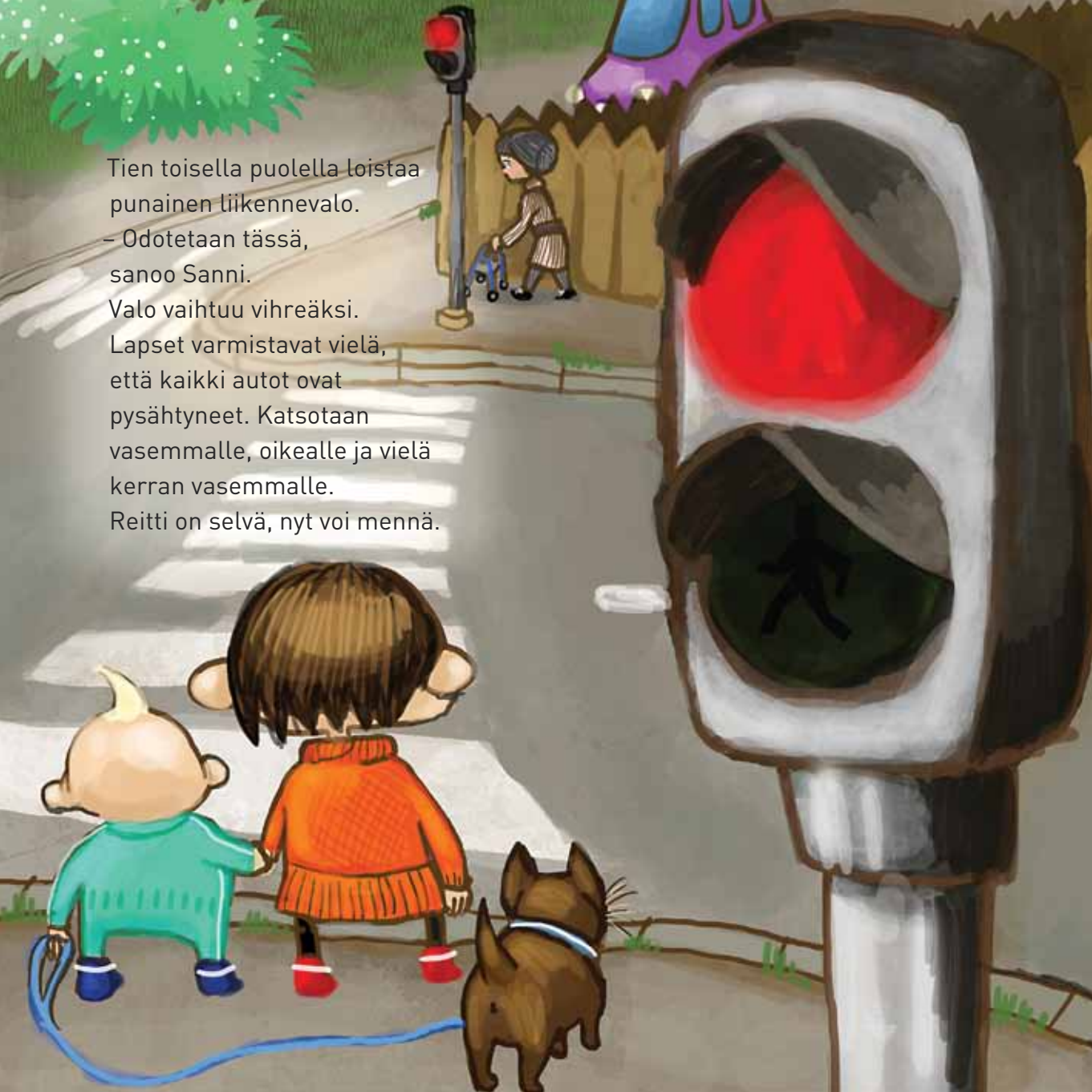

Vikke on vilkas koira ja säntää heti kotiportista ulos. Siksi sillä pitää olla hihna. Varovasti Vikke! Portista ei saa juosta kadulle.

Jaakko ja Sanni kävelevät tien vasemmassa laidassa jalkakäytävällä. Nyt Vikkekin kulkee hienosti hihnassa mukana. Isot autot ajavat tietä pitkin. Lapset ovat oppineet, että liikenteessä on sääntöjä, joita täytyy noudattaa. Säännöt ovat turvallista liikkumista varten. Pieni Jaakkokin tietää, ettei tiellä saa leikkiä, koska se on vaarallista.

Tien toisella puolella loistaa punainen liikennevalo.
– Odotetaan tässä, sanoo Sanni.
Valo vaihtuu vihreäksi.
Lapset varmistavat vielä, että kaikki autot ovat pysähtyneet. Katsotaan vasemmalle, oikealle ja vielä kerran vasemmalle.
Reitti on selvä, nyt voi mennä.

Jokin kiinnostava haju tarttuu Viken nenään juuri kun pitäisi kävellä reippaasti.

– Hei Vikke, ei tässä saa hidastella, me ollaan autotiellä!
Jaakko joutuu kiskaisemaan koiran liikkeelle.

An illustration of a street intersection. In the foreground, a woman with grey hair, wearing a brown striped coat and glasses, is using a blue walker. She is standing on a grey sidewalk. To her left, a young boy in a green shirt and a girl in an orange dress are walking across a crosswalk. The girl is holding a small brown dog. The crosswalk is marked with white diagonal stripes. In the background, there are traffic lights on poles. One traffic light is red, and another is green. A purple car is partially visible on the right side of the image, with its headlights on. The scene is set on a grey asphalt road with a concrete curb and some green grass. The overall style is a simple, colorful illustration.

Risteykseen maalatut valkoiset raidat ovat suojatien merkki.
– Suojatietä pitkin pitää kävellä, opettaa Sanni Jaakkoa ja Vikkeä. Ja punainen valo tarkoittaa **SEIS!**
– Ja vihreä **SAA MENNÄ!** osaa Jaakko.
– Muita tiellä kulkijoita täytyy silti varoa, tietää Sanni. Vikkekin tulee kiltisti lasten mukana tien yli suojatietä pitkin.

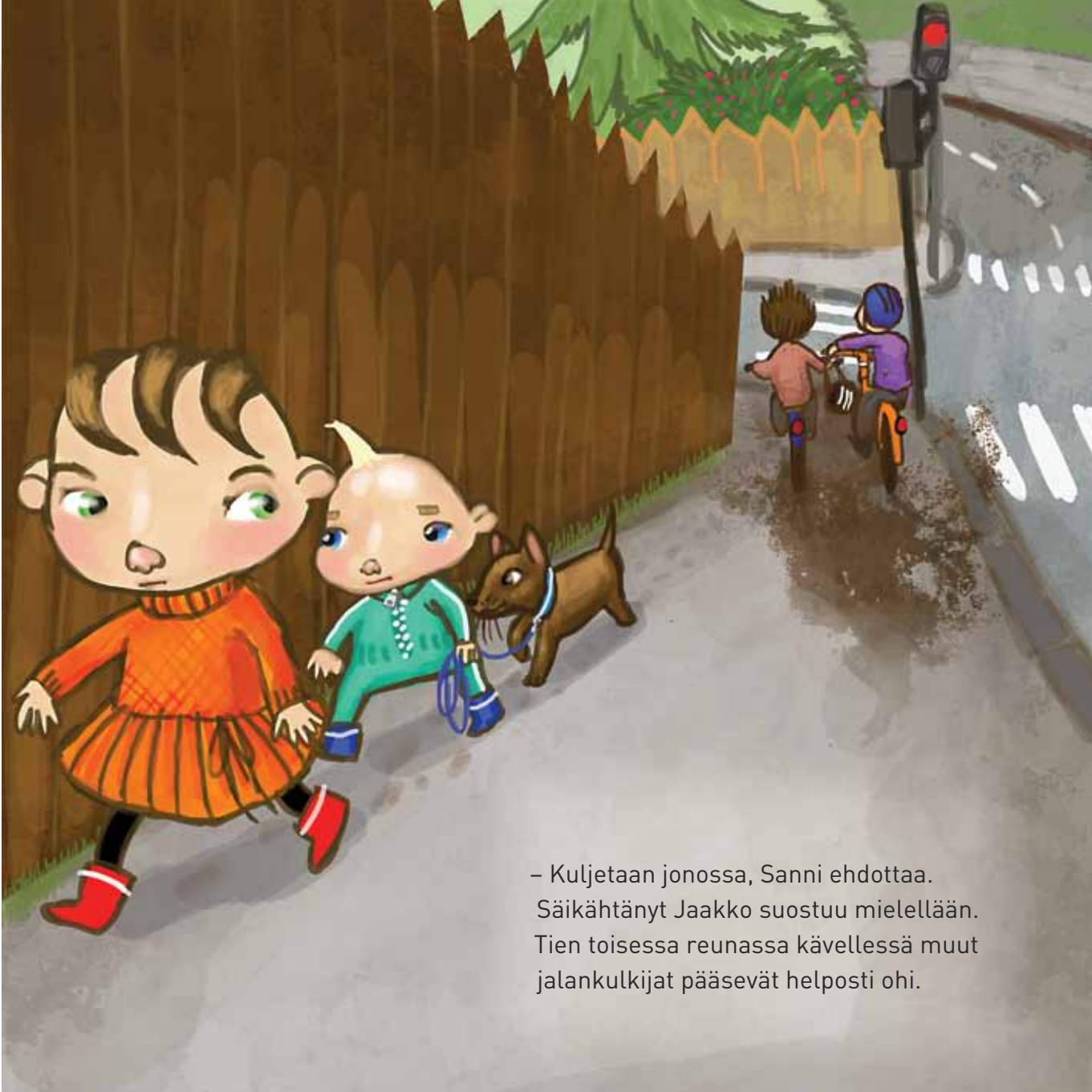
– Mikseivät koiratkin voi aina osata liikennesääntöjä, Jaakko harmittelee. Samassa Sanni huomaa naapurin Miron ja Hiskin tulevan kohti hurjaa vauhtia polkupyörillensä. Mitä ihmettä! Hiskin pyöräilykypärä keikkuu ohjaustangossa. Kypärä suojaa vain päässä, Hiski! Ja mikä vauhti, apua!

Varokaa Jaakko ja Vikke! Pojat sujahtavat pyörillään hirmuista kyytiä ohi, onneksi eivät törmänneet. Lasten hiukset ja Vikke-koiran karvat vain hulmuavat. Pyöräilijänkin on varottava muita tiellä kulkijoita.

Äkkiä kypärä päähän, Hiski. Muista kypärä aina
kun pyöräilet, rullalautaillet tai rullaluistelet.
Muuten ei pääsi ole turvassa!

- Kuljetaan jonossa, Sanni ehdottaa.
Säikähtänyt Jaakko suostuu mielellään.
Tien toisessa reunassa kävellessä muut
jalankulkijat pääsevät helposti ohi.

Lapset tulevat taas suojatien kohdalle. Valo on vihreä, mutta Sannia arveluttaa kulkea tien yli. Auto on pysähtynyt suojatien eteen, mutta Sanni tietää, että pysähtyneen auton takaa tulevia autoja on syytä varoa. Sieltä voi tulla hurjastelija. Kun kaikki autot ovat pysähtyneet liikennevaloihin, lapset uskaltavat ylittää tien.

Juuri kun lapset huomaavat kioskin näkyvän edessäpäin, Vikke pinkaisee linnun perään niin riehakkaasti, että Jaakon ote hihnasta irtoaa. – Vikke! Ei saa juosta tielle! lapset huutavat sille yhteen ääneet. Onneksi autoja ei tule.

Tuttu kauppias huhuilee lapsia olemaan varovaisia ja ottaa Viken hihnasta kiinni. – Kioskin edessä ei ole suojatietä, miten nyt ylitetään katu? Jaako ihmettelee.

Onneksi molempiin suuntiin näkyy hyvin.

Mutkan kohdalla tietä ei saa ylittää.

– Suoralla tiellä autot näkevät meidät paremmin,
kertoo Sanni Jaakolle.

– Ja me näemme autot, lisää Jaakko.

Lapset katsovat taas vasemmalle,
oikealle ja vielä kerran vasemmalle
ja menevät reippaasti yli kun autoja ei näy.

Höpsö Vikke-koira odottaa Sannia ja Jaakkoa
jäätelövalikoiman luona. Jäätelö lohduttaa
jännän reissun jälkeen. Sanni valitsee minttua,
Jaakko haluaa ehdottomasti mangojäätelön.
Mutta Vikke ei saa yhtikäs mitään!

Kotimatalla Sanni ja Jaakko
kulkevat parkkipaikan ohi.
Kylläpä autot ovat suuria.

Parkkipaikoilla autojen kuljettajat
eivät näe pieniä lapsia autojen keskellä.
Se ei ole hyvä leikkipaikka.

Lapset pysähtyvät ylikulkusillalle
nauttimaan jäätelöt loppuun.
Silta on Sannin lempipaikka
kioskireitillä. Täältä katsottuna
autot ovat paljon pienempiä.

Ylikulkusillan jälkeen tullaan
puistoon, jossa on kukkula.
Tuolla lasketaan talvella mäkeä.

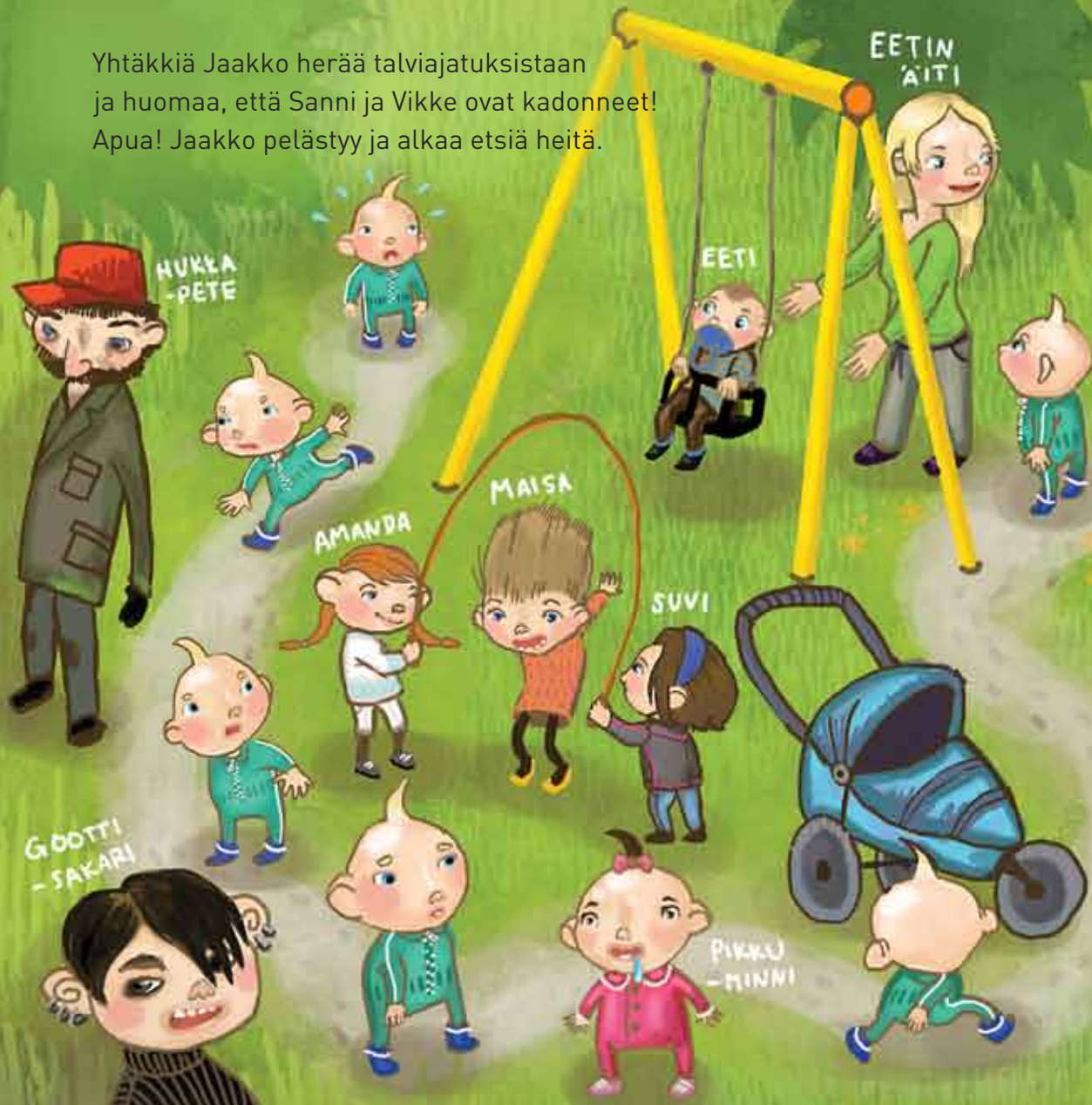

Sanni ja Jaakko muistelevat talvea, toppavaatteita ja heijastimia.
Talvella on pimeää ja heijastimet auttavat näkymään.
Myös Vikke-koiralla on oma heijastin. Jaakon mielestä heijastin
haalareissa näyttää hienolta. Hän haluaisi kesälläkin käyttää heijastinta.
– Uimahousuissako? Sanni naurahtaa, ja lapset kikattavat ajatukselle.

Talvella mäessä oli paljon lunta ja leikkiviä lapsia. Katso kuvaa, ketkä leikkivät turvallisesti? Huomaatko vaaranpaikat, lumiauran ja portin? Muutamat ovat menneet jopa tielle leikkimään, vaikka turvallisinta on aidatussa puistossa tai omassa pihassa.

Yhtäkkiä Jaakko herää talviajatuksistaan ja huomaa, että Sanni ja Vikke ovat kadonneet! Apua! Jaakko pelästyy ja alkaa etsiä heitä.

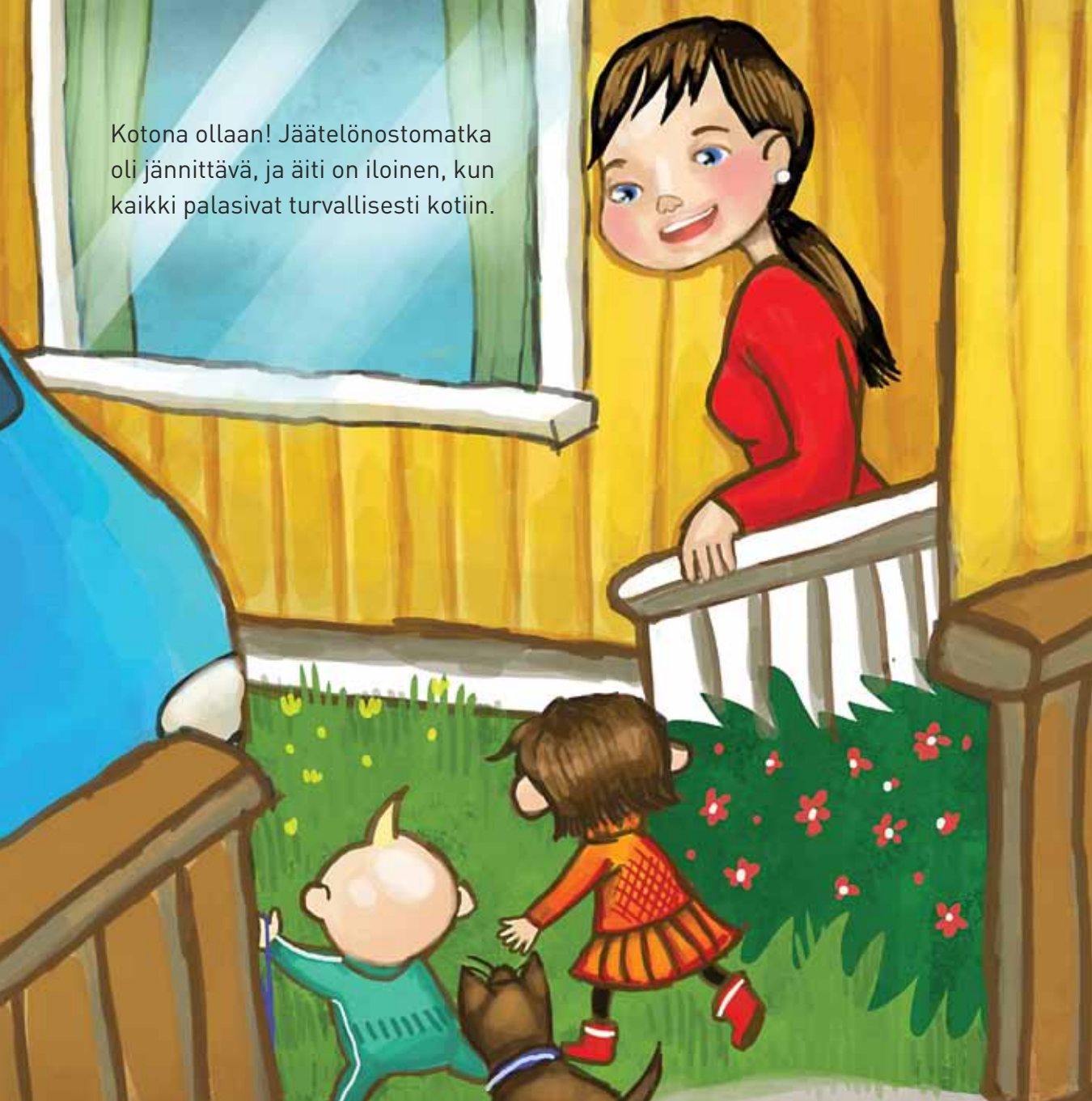

Puistossa näkyy ihmisiä, keneltähän heistä voisi kysyä neuvoa? Sitten Jaakko huomaa lastenvaunut. Äiti on opettanut, ettei vieraiden matkaan saa mennä, mutta kai toiselta äidiltä uskaltaa kysyä neuvoa.

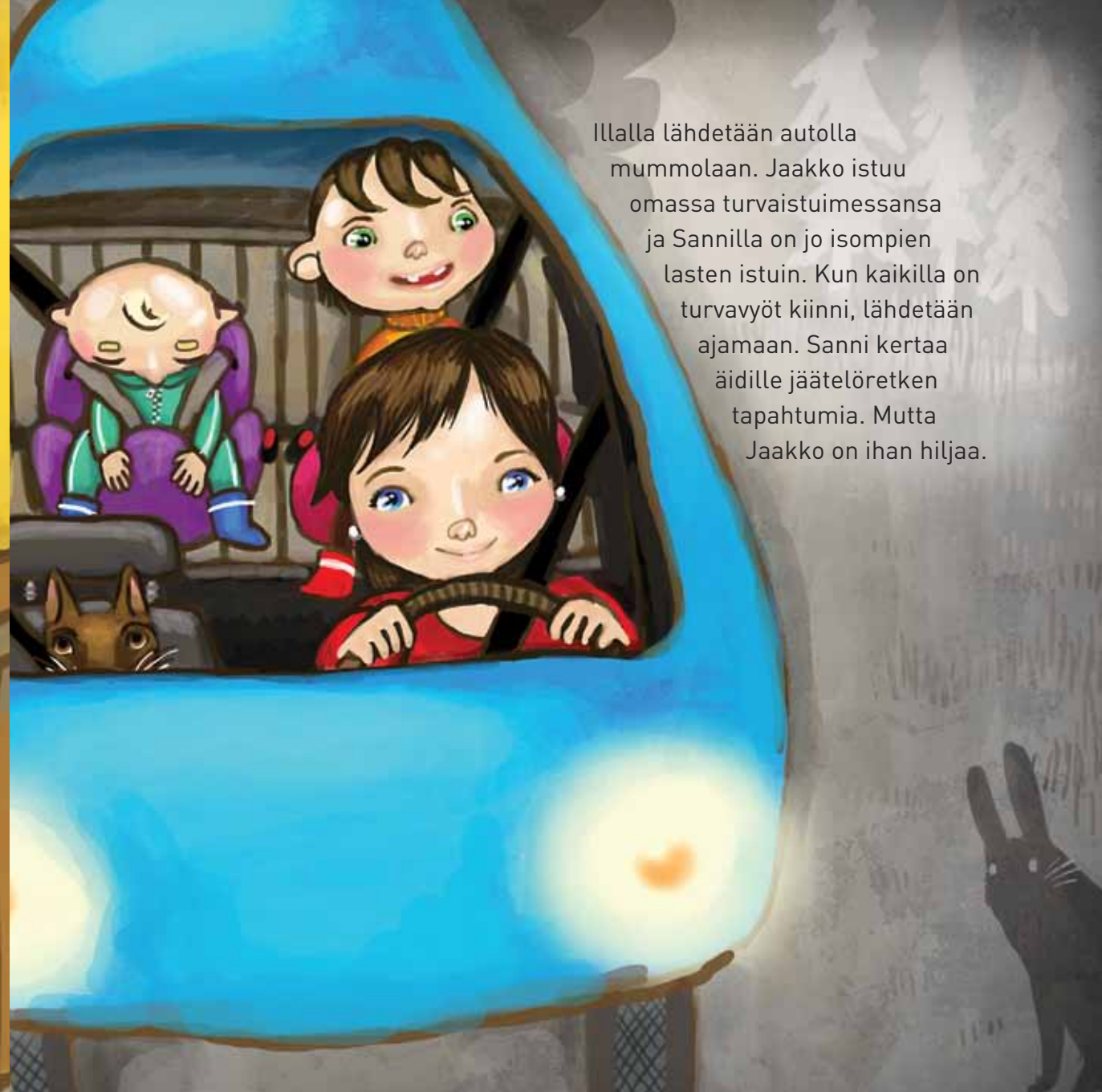
- Tuo taitaa olla siskosi, vieras äiti neuvoo ja kehottaa poikaa kääntämään päätänsä. Sanni pitää Jaakkoa hassuna, hänhän liikkui vain pienen matkan, kun koiralle tuli pissahätä.
- Taisit jäädä haaveilemaan, Sanni arvaa.

Kotona ollaan! Jäätelönostomatka oli jännittävä, ja äiti on iloinen, kun kaikki palasivat turvallisesti kotiin.

Illalla lähdetään autolla mummolaan. Jaakko istuu omassa turvaistuimessa ja Sannilla on jo isompien lasten istuin. Kun kaikilla on turvavyöt kiinni, lähdetään ajamaan. Sanni kertoo äidille jäätelöretken tapahtumia. Mutta Jaakko on ihan hiljaa.

Jaakkohan nukkuu, pää nuokkuen,
ja näkee unta heijastimista.
Hyvää yötä Jaakko!

KIOSKI

P

z z

N
N
N

